

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

«31» серпня 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Соціологія міжнародних відносин

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародна інформаційна безпека»

вид дисципліни обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2020 / 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“28” серпня 2020 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доктор соціологічних наук, доцент, професор кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки Олександр ХИЖНЯК.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки.

Протокол від “26” серпня 2020 року № 1.

Завідувачка кафедри

(підпис)

Людмила НОВІКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом – професійної програми
«Міжнародна інформаційна безпека»
назва освітньої програми

Гарант освітньо-професійної програми

«Міжнародна інформаційна безпека»

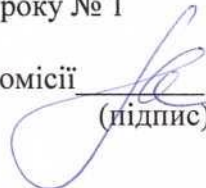
(підпис)

Людмила НОВІКОВА
(ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин і туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Лариса ГРИГОРОВА – БЕРЕНДА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Соціологія міжнародних відносин» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна інформаційна безпека» підготовки магістра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Мета викладання** навчальної дисципліни – сформувати у здобувачів уявлення про міжнародні відносини в інтерпретації соціології та навички соціологічного аналізу міжнародних відносин.

1.2. **Основні завдання** вивчення дисципліни:

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- формування наступних фахових компетентностей:

СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК6. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.

СК7. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
16 год.	-

Практичні заняття	
14 год.	-
Самостійна робота	
90 год.	
Індивідуальна робота	
-	-

1.6. Заплановані результати навчання:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми матриця відповідності освітнього компонента **ОК1. «Соціологія міжнародних відносин»**, методів навчання та форм оцінювання, які використовуються, програмним результатам навчання, визначеним освітньо-професійною програмою «Міжнародна інформаційна безпека»

Результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
РН1. Знати та розуміти природу, джерела та напрями еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.	соціологічний, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладу, евристичний, емпіричний, метод аналізу, а також методи дистанційного навчання та оцінювання на платформах Moodle, Zoom або Google Meet	усне опитування, тестовий або письмовий контроль на лекціях та практичних заняттях, оцінювання: виступів, аналітичних довідок, письмової залікової роботи
РН6. Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.	-/-	-/-
РН8. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.	-/-	-/-
РН13. Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.	-/-	-/-
РН15. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.	-/-	-/-
РН19. Брати участь у професійній дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та	-/-	-/-

власний досвід з фахових проблем.		
РН21. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.	-/-	-/-
РН22. Демонструвати здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.	-/-	-/-

2. Тематичний план навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В ОПТИЦІ СОЦІОЛОГІЇ

Тема 1. Соціологія в системі наук про міжнародні відносини

Фактори актуалізації соціологічного вивчення міжнародних відносин. Соціальні фактори розвитку міжнародних відносин та їх роль в поясненні специфіки міжнародних відносин. Проблемні поля в теорії міжнародних відносин. Міжнародні конфлікти в соціологічному вимірі. Глобалізація і регіоналізація в проблемному полі соціології міжнародних відносин. Роль соціології у визначенні міжнародних (глобальних) індексів, міжнародних рейтингів, міжнародного іміджу, міжнародного бренд-іміджу країн. Дослідницький інструментарій соціології у вивченні міжнародних відносин. Система, структура, середовище міжнародних відносин в оптиці соціології. М. Вебер і теорія трьох типів домінування в міжнародних відносинах.

Тема 2. Учасники міжнародних відносин. Інституційне регулювання міжнародних відносин

«Три світи» міжнародних відносин. Національні, транснаціональні, наднаціональні актори і колективні структури. Міжнародні відносини як процес взаємодії їх учасників. Поняття «соціальний суб'єкт», «соціальний агент», «соціальний актор», «актор». Теоретики про різних типах учасників: модерністський напрям, транснаціоналізм, неомарксистські концепції. Сутність і роль держави як учасника міжнародних відносин. Міжнародна (міждержавна) стратифікація. Недержавні учасники міжнародних відносин, їх види та роль в міжнародних відносинах в соціологічному вимірі. Цілі, інтереси і засоби учасників міжнародних відносин. Національний інтерес і його елементи. Центральний (постійний) і другорядний (мінливий). Суспільний інтерес. Державний інтерес, його елементи. Стратегії учасників міжнародних відносин. Традиційні інтереси держав. Соціологічні характеристики учасників міжнародних відносин.

Тема 3. Методи соціології міжнародних відносин

Науковий метод, його ключові характеристики. Вибір одиниці аналізу. Теоретичні та емпіричні плани соціологічних досліджень. Функціональний дослідний процес. Різниця між теоретичними і емпіричними концепціями. Поява нових джерел, видів збору і аналізу емпіричних даних. Збір емпіричних даних: активний і пасивний. Збір емпіричних даних: первинний і вторинний. Отримані і створені емпіричні дані. Проблема збору особистих даних і їх захист. Проблема транспарентності даних. Неопитувальні методи збору емпіричних даних. Спостереження: сутність та відмінні риси наукового спостереження. Специфіка і види спостереження. Переваги та недоліки спостереження. Роль і якості спостерігача. Аналіз документів і методика контент-аналізу. Переваги інтернет-опитування перед традиційними опитуваннями. Мобільні опитування як спосіб збору емпіричних даних. Вимоги до мобільних опитуваннями. Перспективні напрямки аналізу даних. Особливості соціологічної методології дослідження міжнародних відносин. Нова культура одержання й аналізу соціальних емпіричних даних про міжнародні події та міжнародні відносини.

РОЗДІЛ 2. СОЦІАЛЬНІ ПРОЦЕСИ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ

Тема 4. Соціологія комунікацій у міжнародних відносинах

Історія становлення і розвитку соціологічного вивчення комунікацій у міжнародних відносинах. Особливості соціологічного підходу до вивчення міжнародних комунікацій. Особливості міжнародні комунікацій в умовах цифровізації різних сфер суспільного життя. Вплив на міжнародні комунікації кризових явищ в міжнародних відносинах. Перешкоди, які існують в міжнародних комунікаціях і шляхи їх попередження (подолання негативних наслідків). Міжнародний комунікативний простір в соціологічному вимірі. Напрямки впливу міжнародних комунікацій на міжнародні відносини. Основні тренди розвитку сучасних міжнародних комунікацій та їх вплив на міжнародні відносини. Соціологічні методи вивчення міжнародних комунікацій.

Тема 5. Міжнародна мобільність в соціологічному вимірі

Міжнародна мобільність: поняття, види, канали. Теорії мобільності та їх застосування при соціологічному вивченні міжнародної мобільності. Роль соціальних інститутів у регулюванні міжнародної мобільності (порівняльний аналіз індустріального і постіндустріального суспільств). Індивідуальні ресурси (культурні, інформаційні, комунікативні), які сприяють міжнародній мобільності. Міжнародна мобільність і маргінальність. Особливості сучасної мобільності за Дж. Уррі. Міжнародна академічна мобільність у сучасному світі. Міжнародна трудова мобільність у сучасному світі.

Тема 6. Міжнародні відносини і соціальні нерівності

Рівність і нерівність як проблема соціології міжнародних відносин. Теорії соціальної нерівності та можливості їх застосування при соціологічному вивченні міжнародних відносин. «Старі» нерівності у класових, статусних, гендерних, вікових, громадянських та регіональних вимірах. «Нові» нерівності, які утворюються під впливом інформаційних, техніко-технологічних змін, реконфігурації глобально-регіональних залежностей і тисків, посилення політико-економічних альянсів, неформальних практик, соціальних ризиків реформ та їхньої відсутності. Соціальні нерівності в умовах етнокультурної диверсифікації сучасного світу. Інформаційна нерівність як нова форма соціальної диференціації: можливості соціологічного аналізу та прогнозування. Нові соціальні нерівності: особливості їх соціологічної діагностики. Якісні методи в дослідженні нових соціальних нерівностей. Концепція соціальної нерівності за критерієм наявності соціальних ресурсів або капіталів різного об'єму. Дихотомічна та ієрархічна модель пояснення соціальних нерівностей у міжнародних відносинах.

Тема 7. Міжнародна громадська думка

Три найвпливовіші концепції громадської думки: 1) Моралізувально-нормативна концепція громадської думки. 2) Заперечення будь-якого суб'єкта громадської думки (Н. Луман). 3) Статистично-психологічний напрям у дослідженні громадської думки (Е. Ноель-Нойман). Умови формування громадської думки. Ознаки громадської думки. Режими взаємодії владних структур і громадської думки. Проблема управління міжнародною громадською думкою. «Spin-doctor» стосовно до фахівця, відповідального за public relations. Методи вивчення міжнародної громадської думки.

Тема 8. Довіра в міжнародних відносинах

Ідея довіри і практика її реалізації в міжнародних відносинах. Актуалізація проблеми довіри в міжнародних відносинах. Парадигми аналізу довіри / недовіри. Проблема аналізу і вимірювання довіри. Інтерпретації поняття «довіра» в соціологічному знанні. Соціологічні концепції довіри (Н. Луман, Е. Гідденс, Ф. Фукуяма, А. Селігмен, П. Бурд'є, П. Штомпка та ін.). Довіра до неперифікованих абстракцій у вигляді ідеалів і ідей. Типологія довіри. Типи довіри в залежності від типу суспільства. Типи довіри в

залежності від в залежності від об'єкта довіри. Типи довіри в залежності від ступеню її інституціоналізації в міжнародних відносинах. Елементи довіри. Ситуація довіри. Предмет довіри. Суб'єкт та об'єкт довіри. Сутнісні характеристики суб'єкта довіри. Довірче очікування і готовність до довірчої дії. Довірчі очікування: емоційний і когнітивний компоненти довіри. Співвідношення емоційної і когнітивної складових довіри. Типи довіри: когнітивне (cognition-based) та афективне (affect-based) в довірі. Довірча дія і довірчі відносини: поведінковий компонент довіри. Дружба, спорідненість, сусідство як типові приклади довірчих відносин. Аналіз довірчих відносин на основі взаємності. Аналіз різних сторін (емоційних, когнітивних, прагматичних, символічних і т. ін.) довірчої поведінки взаємодіючих індивідів і груп у сфері міжнародних відносин.

3. Структура навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекції	практичні заняття	с. р.
1	2	3	6	7
Розділ 1. Міжнародні відносини в оптиці соціології				
Тема 1. Соціологія в системі наук про міжнародні відносини	15	2	2	11
Тема 2. Учасники міжнародних відносин. Інституційне регулювання міжнародних відносин	15	2	2	11
Тема 3. Методи соціології міжнародних відносин	15	2	2	11
Розділ 2. Соціальні процеси в міжнародних відносинах				
Тема 4. Соціологія комунікацій у міжнародних відносинах	15	2	2	11
Тема 5. Міжнародна мобільність в соціологічному вимірі	15	2	2	11
Тема 6. Міжнародні відносини і соціальні нерівності	15	2	2	11
Тема 7. Міжнародна громадська думка	15	2	1	12
Тема 8. Довіра в міжнародних відносинах	15	2	1	12
Усього годин	120	16	14	90

4. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціологія в системі наук про міжнародні відносини	2
2	Учасники міжнародних відносин. Інституційне регулювання міжнародних відносин	2
3	Методи соціології міжнародних відносин	2
4	Соціологія комунікацій у міжнародних відносинах	2
5	Міжнародна мобільність в соціологічному вимірі	2
6	Міжнародні відносини і соціальні нерівності	2
7	Міжнародна громадська думка	1

8	Довіра в міжнародних відносинах	1
	Разом	14

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми, завдання	Кількість годин
1	Соціологія в системі наук про міжнародні відносини: Розробіть перелік соціальних факторів розвитку міжнародних відносин і розкрийте специфіку їх впливу.	11
2	Учасники міжнародних відносин. Інституційне регулювання міжнародних відносин: Дайте соціологічну характеристики одного з учасників міжнародних відносин.	11
3	Методи соціології міжнародних відносин: Емпіричні дані про міжнародні відносини: навіщо і кому вони потрібні? Розкрийте, чим викликана поява нових джерел, видів збору і аналізу емпіричних даних про міжнародні події та міжнародні відносини.	11
4	Соціологія комунікацій у міжнародних відносинах: Визначте перешкоди, які існують в міжнародних комунікаціях і розробіть шляхи їх попередження (подолання негативних наслідків). Наведіть приклади.	11
5	Міжнародна мобільність в соціологічному вимірі: Підготуйте аналітичну довідку по одному з видів міжнародної мобільності (академічна, трудова тощо). Обґрунтуйте актуальність обраної теми (проблеми). Проведіть аналіз джерел з теми. Обґрунтуйте соціологічний метод вивчення цієї теми (проблеми) та наведіть процедуру його використання. Визначте практичне застосування соціологічної інформації про цю проблему.	11
6	Міжнародні відносини і соціальні нерівності: Розкрийте наведені нижче соціальні фактори розвитку міжнародних відносин. Покажіть на прикладах, як впливають на міжнародні відносини: • соціальна нерівність, • статусні претензії, • розходження в моральних оцінках, • соціокультурні відмінності, • пошуки ідентичності, • відстоювання цінностей, • індивідуальні якості лідерів.	11
7	Міжнародна громадська думка: Напишіть аналітичну довідку, у якій дайте соціологічну характеристику однієї з груп громадськості, які впливають на міжнародну громадську думку. "Групи громадськості, які впливають на міжнародну громадську думку (за Дж. Гендріксоном)": 1) працівники ЗМІ (місцеві, регіональні та спеціальні канали); 2) громадськість організацій (ветерани, члени профспілки, фахівці, обслуговуючий персонал тощо); 3) місцеві мешканці, їх засоби інформації, лідери груп та	12

	керівники місцевих політичних, громадських, ділових, релігійних, культурних та інших організацій; 4) Інвестори (реальні та потенційні), статистична служба, мережа фінансової та економічної інформації тощо; 5) державні органи, у т.ч. представники законодавчої, виконавчої та судової влади центрального та місцевого рівнів, органи місцевого самоврядування в країні тощо; 6) споживачі, у т.ч. різноманітні групи споживчої громадськості, активісти захисту прав споживачів, видавництва для споживачів, місцеві ЗМІ, лідери місцевого значення; 7) громадськість груп власних інтересів, їх канали інформації, лідери, керівники організацій тощо.	
8	Довіра в міжнародних відносинах: Оберіть одну із ситуацій, яка демонструє "спалах довіри" на вищому рівні міжнародних відносин (країну студент обирає самостійно). Опишіть цю ситуацію за такими параметрами: • чому без "спалаху довіри" дана ситуація (міжнародна проблема) не могла б швидко і конструктивно вирішитися; • хто забезпечував реалізацію довіри (через рішення в програмних та інших документах, які професійні структури в міжнародних відносинах це забезпечували); • як відбувалася практична довіра (трансляція ідеології довіри в конкретні міжнародні взаємодії); • як представлена ієрархія довіри (нормативна структура виникнення довіри); • яка комунікація сприяла цьому "спалаху довіри". Запропонуйте метод формування довіри, що був би доцільним у цій ситуації.	12
	Разом	90

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом.

7. Методи контролю

Усне опитування, поточне тестування, оцінювання виконаних завдань, залік.

Навчальна дисципліна включає 8 тем. За виконання завдань до тем 1-5 здобувач може одержати до 4 балів, за виконання завдання до теми 6 – до 2-х балів і за виконання завдань до тем 7-8 – до 3-х балів.

Самостійна робота здобувачів включає вісім завдань (по одному завданню до кожної теми), за виконання кожного з них здобувач може отримати до 4 балів (4x8=32).

Критерії оцінювання. Результати навчальної діяльності будуть оцінюватися за 100-бальною шкалою (з навчальної дисципліни в цілому). Критично-розрахунковий мінімум для допуску до заліку – 30 балів. За результатами вивчення дисципліни обов'язковим є підсумкове накопичення балів – 60 балів (поточний контроль, самостійна робота). Здобувачі, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж розрахунковий мінімум (30 балів), вважаються такими, що не виконали навчальний план з дисципліни.

Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів за 4-ти бальною шкалою

Високий рівень 4 бали	Відповідь здобувача характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та практичного матеріалу з
---------------------------------	---

	теми, вільним володінням термінами та поняттями дисципліни, його відповіді характеризуються креативним підходом.
Середній рівень 3 бали	Відповідь здобувача характеризується повним і змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він допускає деякі неточності, його відповіді не характеризуються креативним підходом.
Низький рівень 2 бали	Відповідь здобувача характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так практичного матеріалу. Він допускає багато помилок у відповідях.
Незадовільний рівень 0 - 1 бал	У здобувача дуже слабкий рівень знання теоретичного матеріалу; відсутні навички аналізу проблем соціологічного вивчення міжнародних відносин, він допускає змістовні помилки у відповідях на конкретні питання.

**Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів
за 3-х бальною шкалою**

Високий рівень 3 бали	Відповідь здобувача характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями дисципліни, його відповіді характеризуються креативним підходом.
Середній рівень 2 бали	Відповідь здобувача характеризується повним і змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він допускає деякі неточності, його відповіді не характеризуються креативним підходом.
Низький рівень 1 бали	Відповідь здобувача характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так практичного матеріалу. Він допускає багато помилок у відповідях.
Незадовільний рівень 0 балів	У здобувача дуже слабкий рівень знання теоретичного матеріалу; відсутні навички аналізу проблем соціологічного вивчення міжнародних відносин, він допускає змістовні помилки у відповідях на конкретні питання.

**Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів
за 2-х бальною шкалою**

Високий рівень 2 бали	Відповідь здобувача характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями дисципліни, його відповіді характеризуються креативним підходом.
Середній рівень 1 бал	Відповідь здобувача характеризується повним і змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він допускає деякі неточності, його відповіді не характеризуються креативним підходом.
Незадовільний рівень 0 балів	У здобувача дуже слабкий рівень знання теоретичного матеріалу; відсутні навички аналізу проблем соціологічного вивчення міжнародних відносин, він допускає змістовні помилки у відповідях на конкретні питання.

Залікова робота включає відповіді здобувачів на тестові завдання – 30 балів і відповідь на одне теоретичне питання.

Критерії оцінювання підсумкового контролю знань (заліку)

Під час заліку здобувач може одержати до 40 балів, а саме: до 30 балів – за тестові завдання (15 тестових завдань x 2 бали = 30) і до 10 балів – за розкриття теоретичного питання з навчальної дисципліни.

Розрахункова шкала для оцінювання теоретичного питання екзаменаційного білету

Кількість балів	Критерії оцінювання
9-10	Здобувач цілком і всебічно розкрив питання, вільно оперує поняттями і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
7-8	Здобувач достатньо повно і всебічно розкрив питання, вільно оперує термінологією і поняттями, демонструє знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідних питань і може аргументовано її доводити.
5-6	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, але спостерігаються деякі упущення при відповіді на питання, обґрунтування неточні. Не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами.
3-4	Здобувач розкрив питання у загальних рисах, розуміє їхню сутність, намагається робити висновки, але при цьому слабо орієнтується в джерелах, припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно.
0-2	Здобувач не в змозі дати відповідь на поставлені запитання, або відповідь не правильна, не розуміє суть питання. Не ознайомлений з джерелами. Не може зробити висновків.

Методи контролю в умовах змішаної форми навчання

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин. Вміст залікового білета й оцінювання відповідей на заліку: Теоретичне питання – 10 балів

Тести – 30 балів (15 тестових завдань x 2 бали).

За бажанням здобувач має можливість обрати тестову форму залікового білета (білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку здобувач на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непереборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам надається можливість скласти **залік у тестовій формі** (білет містить 20 тестових завдань, здобувач одержує 2 бали за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Google Classroom** в дистанційному курсі «Соціологія міжнародних відносин».

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота		
--------------------------------------	--	--

Поточний контроль на практичних заняттях								Самостійна робота	Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8				
4	4	4	4	4	2	3	3	32 (4x8=32)	60	40	100

Набрана кількість рейтингових балів є основою для оцінки за національною шкалою. Шкала оцінювання наведена нижче.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна

1. Терновая Л. О. Социология воображения международных отношений: монография. Москва: Инфра-М, 2017. 252 с.
2. Баженов А.М. Социология международных отношений: учебное пособие. Москва: ЦСПиМ, 2013. 300 с.
3. Гибридизация мировой и внешней политики в свете социологии международных отношений / Под ред. П. А. Цыганкова. Москва: Горячая линия – Телеком, 2017. 352 с.
4. Каримова А. Б. Социология международных отношений: учебник для академического бакалавриата. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Изд-во Юрайт, 2018. 304 с.
5. Немирова Н. В., Ланко Д. А. Социология международных отношений. Учебное пособие. СПб., 2017. 130 с.
6. Гидденс Э., Саттон Ф. Основные понятия в социологии / пер. с англ.; 2-е изд. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2019. 336 с.

Допоміжна

1. Акопов С. В. Транснациональное измерение современности. *Философские науки*. 2015. № 3. С. 104–119.
2. Бек Ульрих. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія; пер. з нім. Київ: Ніка-Центр, 2011. 408 с.
3. Валлерстайн И. Миросистемный анализ: введение = World-systems analysis: an introduction / пер. с англ.; 2-е изд., испр. Москва: УРСС, 2018. 304 с.
4. Ваньке А. В., Полухина Е. В., Стрельникова А. В. Как собрать данные в полевом качественном исследовании. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2020. 256 с.
5. Васильев В. П. Влияние глобальных процессов на эволюцию социальных функций государства. *Вестник Московского университета. Серия 18: Социология и политология*. 2015. № 1. С. 29–43.

6. Вершинина И. А., Мартыненко Т. С. Неравенство в современном мире: обзор международных докладов. *Вестник Московского университета. Серия 18: Социология и политология*. 2016. № 3. С. 74–91.
7. Волков Ю. Г., Лубский А. В. Социология как способ самопознания общества. *Социологические исследования*. 2018. № 7. С. 3–12.
8. Гидденс Э. Ускользящий мир: как глобализация меняет нашу жизнь / пер. с англ. Москва: «Весь Мир», 2004. 120 с.
9. Гидденс Э. Последствия современности. Москва: Праксис, 2011. 343 с.
10. Даймонд Дж. Коллапс. Почему одни общества приходят к процветанию, а другие – к гибели / Пер. с англ. Москва: АСТ, 2016. 764 с.
11. Денисов В. Г. Социологическая картина развития мира: Теория. Самара: ООО «Офорт», 2017. 322 с.
12. Добренков В. И. Глобализация: сущность, проявления и социальные последствия. Москва: Академический проект, 2018. 636 с.
13. Докторов Б. З. Отцы-основатели: история изучения общественного мнения. Монография. 2-е изд. Москва: Юрайт, 2019. 489 с.
14. Идентичность: Личность, общество, политика. Энциклопедическое издание / Отв. ред. И. С. Семененко. Москва: Изд-во «Весь Мир», 2017. 992 с.
15. Инглхарт Р. Культурная эволюция: как изменяются человеческие мотивации и как это меняет мир / пер. с англ. Москва: Мысль, 2018. 347 с.
16. Истомин И.А., Байков А.А., Худолей К. К. Международные отношения: наука без метода? *Международные процессы*. Т. 17. № 2(57). С. 63–90.
17. Кавешников Н., Доманов А. Методика оценки евроскептических настроений. *Международные процессы*. 2018. Т. 16. № 1(52). С. 80–89.
18. Коллинз Р. Четыре социологические традиции / пер. с англ. Москва: Издательский дом «Территория будущего», 2009. 320 с.
19. Комунікативні тренди міжнародних відносин / Макаренко Є.А., Рижков М.М., Піпченко Н.О. та ін. Київ: Центр вільної преси, 2016. 614 с.
20. Корецкий В. А., Халиков М. С. Социология глобальных процессов: Учебник для подготовки магистров. Москва: Академический проект, 2017. 400 с.
21. Кочетков В. В. Международные отношения в интерпретации теорий исторической социологии. *Вестник Московского университета. Сер. 18. Социология и политология*. 2019. Т. 25. № 3. С. 49–69.
22. Кочетков В. В. Идентичность в международных отношениях: теоретические основы и роль в мировой политике. *Вестник Московского университета. Сер. 25. Международные отношения и мировая политика*. 2010. № 1.
23. Кутейников А. Е. Международные межправительственные организации: теоретико-социологический анализ. СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2012. 256 с.
24. Латур Б. Пересборка социального: введение в акторно-сетевую теорию / пер. с англ. 2-е изд. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2020. 384 с.
25. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ: НІСД, 2018. 472 с.
26. Манн М. Власть в XXI столетии: беседы с Джоном А. Холлом. 2-е изд., пер. с англ. Москва: Издательский дом «Высшей школы экономики», 2017. 208 с.
27. Международные отношения: теории, конфликты, движения, организации / Под ред. П. А. Цыганкова, Л. О. Терновой. 4-е изд., перераб. и доп. Москва: Кнорус, 2017. 342 с.
28. Мировое развитие: проблемы предсказуемости и управляемости: XIX Международные Лихачевские научные чтения, 22-24 мая 2019 г. СПб.: СПбГУП, 2019. 632 с.
29. Никитина Е. С. Абсурд в коммуникациях, или общение без понимания. Москва: URSS, 2018.

30. Никитин А. И. Международные конфликты: вмешательство, миротворчество, урегулирование: учебник. Москва: Изд-во «Аспект Пресс», 2017. 384 с.
31. Общество без доверия / Под ред. Е. Головахи, Н. Костенко, С. Макеева. Киев: Институт социологии НАН Украины, 2014. 338 с.
32. Ожеван М. А., Дубов Д. В. Ното ех Machina. Філософські, культурологічні та політичні передумови формування конвергентного суспільства: монографія. Київ: НІСД, 2017. 272 с.
33. Осипова Н. Г. Социальное неравенство в современном мире. *Вестник Московского университета. Сер. 18. Социология и политология*. 2019. Т. 25. № 4. С. 124–153.
34. Правила справедливого общества / Липатов А. А., Карапетян Р. В., Мельник Д. В. и др.; Под. ред. Липатова А. А. СПб.: Реноме, 2016. 403 с.
35. Райнерт Э. С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными / пер. с англ. 7-е изд. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2020. 384 с.
36. Ракитина А. Ю. Информационное воздействие на общественное мнение: теоретические подходы. *Вестник Московского университета. Сер. Социология и политология*. 2015. № 1. С. 245–256.
37. Силантьева М. В., Глаголев В. С., Тарасов Б. Н. Философия межкультурной коммуникации. *Международные процессы*. 2017. Т. 15. № 1(48). С. 64–76.
38. Современная социология. Ключевые направления и векторы развития / под общ. ред. Н.Г. Осиповой. Москва: Канон+: Реабилитация, 2018. 399 с.
39. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія / Бебик В. М., Копілка В. В., Макаренко Е. А. та ін. Київ: Вадекс, 2019. 442 с.
40. Таратухина Ю. В., Цыганова Л. А., Ткаленко Д. Э. Межкультурная коммуникация в информационном обществе: учеб. пособие. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2019. 255 с.
41. Терборн Й. Мир: Руководство для начинающих / Пер. с англ.; под науч. ред. С. М. Гавриленко. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2015. 336 с.
42. Толедо Алехандро. Социально сплоченное общество. Глобальные перспективы Латинской Америки / пер. с англ. Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2019. 360 с.
43. Универсальные ценности в мировой и внешней политике / Под ред. П. А. Цыганкова. Москва: Изд-во Московского университета, 2012.
44. Урри Дж. Социология за пределами обществ: виды мобильности для XXI столетия / пер. с англ.; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики». М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2012. 336 с.
45. Хазин М., Щеглов С. Лестница в небо: Диалоги о власти, карьере и мировой элите. Москва: РИПОЛ классик, 2016. 623 с.
46. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Москва: ООО «Издательство АСТ», 2003. 603 с.
47. Хейманс Дж., Тиммс Г. Новая власть. Какие силы управляют миром - и как заставить их работать на вас: пер. с англ. Москва: Альпина Паблишер, 2019. 503 с.
48. Хижняк О. В. Колективна дія в оптиці соціології. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2017. 340 с.
49. Хижняк О. В. Ідея довіри та її мобілізаційний ефект в міжнародних відносинах: соціологічна інтерпретація. *Габітус. Науковий журнал*. Вип. 12. Том 1. С. 17–21.
50. Хижняк О. В. Соціологічні підходи до вивчення соціальних проблем. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. праць*. Харків: Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, 2010. С. 66–71.

51. Хижняк А. В. Поле международных отношений в социологическом воображении. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Зб. наук. праць*. Т.2. Харків, 2006. С. 453–457.
52. Хляпатура Б. Основные измерительные традиции в социальных науках // Соціальні виміри суспільств: збірник наукових праць. Вип. 8 (19). Київ: Інститут соціології НАН України, 2016. С. 391–401.
53. Хрусталеv М. А. Анализ международных ситуаций и политическая экспертиза. Москва: Аспект Пресс, 2015. 208 с.
54. Цыганков П. А. Социологические термины и подходы в анализе международных отношений. *Вестник Московского университета. Сер. 12. Политические науки*. 2016. № 4. С. 28–37.
55. Цыганков А. П., Цыганков П. А. Теория международных отношений и образ желаемого завтра. *Международные процессы*. Т. 17. № 2(57). С. 8–18.
56. Цыганков П. А. Социологические термины и подходы в анализе международных отношений. *Вестник Московского университета. Сер. 12. Политические науки*. 2016. № 4. С. 28–37.
57. Штомпка П. Доверие – основа общества. Москва: Логос, 2012. 440 с.
58. Щербакова Ю. Цінності об'єднаної Європи: монографія. Київ: ВЦ «Академія», 2013. 207 с.
59. Яницкий О. Н. Типология критических состояний современного общества. *Вестник Института социологии*. 2020. Том 11. № 9. С. 16–31.
60. Яницкий О. Н. Миграционный кризис или кризис Евросоюза? *Социологическая наука и социальная практика*. 2019. Том. 7. № 1. С. 21–36.
61. Approaches, Levels and Methods of Analysis in International Politics: Crossing Boundaries / Edited by Harvey Starr. Basingstoke and New York: Palgrave Macmillan, 2006. 360 p.
62. International Handbook of Survey Methodology, 2008: 264–284.
63. The SAGE Handbook of Public Opinion Research, 2008: 271–280.
64. Handbook of Survey Research, 2010: 527–550.
65. Handbook of Survey Methodology for the Social Sciences, 2012: 313–360.
66. Castells M. Toward a Sociology of the Network Society // Contemporary Sociology. 2000. Vol. 29. No 5. P. 693–699.
67. The Sociology book. A Penguin in Random House Company. London, 2015. 352 p.
68. Hertel F. R. Social mobility in the 20th century. Class mobility and occupational change in the United States and Germany. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden, 2017.
69. Inequality in the 21st Century. Edited by David B. Grusky and Jasmine Hill. London, New York: Routledge Taylor & Francis Group, 2018. 488 p.
70. Lawson G., Shilliam R. Sociology and International Relations: Legacies and Prospects. *Cambridge Review of International Affairs*. 2010. Vol. 23. No. 1. P. 69–86.
71. Lambert P., Griffiths D. Social Inequalities and Occupational Stratification. Methods and Concepts in the Analysis of Social Distance. London: Palgrave Macmillan UK, 2018.
72. The Oxford Handbook of Analytical Sociology. Edited by Peter Hedstrom and Reter Bearman. Oxford: University Press, 2013. 772 p.
73. Tokuyasu A. Social Systems in the Global Age. Tokyo: Springer Japan KK, 2018.
74. Revisiting Globalization. From a Borderless to a Gated Globe / Ed. by R. Oberoi, J. Halsall. Cham: Springer International Publishing, 2018.
75. Weathington B. L. Research methods for the behavioral and social sciences / B. L. Weathington, C. J. L. Cunningham, D. J. Pittenger. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, 2010. 647 с.
76. Whittingham M. The Self and Social Relations. London: Palgrave Macmillan, 2018.
- Журнали*
77. Социальные исследования. – Сайт – www.jsr.su.

78. Социологические исследования. Сайт – nir.ru/socio/scipubl/socis.htm.
79. Социологический журнал. – Сайт isras.ru/Magazines.html.
80. Международные отношения. – https://nbpublish.com/irmag/info_233.html
81. Международные процессы. – <http://www.intertrends.ru/>

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Щорічник Міжнародної соціологічної асоціації (МСА) – «Annual Review of Sociology»/ – <http://www.annualreviews.org/loi/soc>
2. Библиотека Гумер – соціологія – http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/INDEX_SOCIO.php
3. Електронна бібліотека з соціології/ – <http://www.tisbi.ru/resources/library/18/>
4. Сайт Соціологічної асоціації України/ – <http://www.sau.kiev.ua>
5. Сайт International Sociological Association/ – <https://www.isa-sociology.org/en/conferences/world-congress/>
6. Сайт Європейської соціологічної Асоціації/ – <http://www.europeansociology.org/about-esa>

7. Україна в міжнародних рейтингах. – www.sfii.gov.ua/україна-в-міжнародних-рейтингах/
8. Ukraine. Human Development Indicators. – <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/UKR>.
9. UNDP. 2019. Human Development Report 2019. Beyond income, beyond averages, beyond today: Inequalities in human development in the 21st century. New York. – <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2019>.
10. UNDP. 2018. 2018 Statistical Update: Human Development Indices and Indicators. New York. – <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-indices-indicators-2018>.
11. UNDP. 2016. Human Development Report 2016: Human Development for Everyone. New York. – <http://hdr.undp.org/en/content/human-development-report-2016>.
12. ООН: Доклад о развитии человека 2009. Преодоление барьеров: человеческая мобильность и развитие. – https://www.un.org/ru/development/hdr/2009/hdr_2009_complete.pdf
13. Демидов В. В. Информационно-аналитическая работа в международных отношениях: Учебное пособие. Москва: Вузовский учебник: НИЦ Инфра-М, 2013. 200 с. <http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=359168>
14. Дегтярев Д. А. Количественные методы в международных исследованиях. Международные процессы. 2015. Том 13. № 2 (41). С. 35–54. Режим доступа: <http://www.intertrends.ru/fifty-fist/Degterev.pdf>
15. Дугин А. Г. Международные отношения (парадигмы, теории, социология) [Электронный ресурс]: учебное пособие для вузов. Москва: Академический Проект, 2016. 432 с. Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/60029.html>
16. Карпович О. Г. Глобальные проблемы и международные отношения: монография [Электронный ресурс]. Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2014. 503 с. <http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=490883>
17. Словарь-справочник по социологии [Электронный ресурс] / А.А. Акмалова, В.М. Капицын, А.В. Миронов, В.К. Мокшин. 2-е изд. М.: ИТК "Дашков и К", 2018. 304 с. Режим доступа: <https://lib.rucont.ru/efd/689435>
18. Международные отношения: теории, конфликты, движения, организации: Учебное пособие / П. А. Цыганков, Г. А. Дробот, А. И. Слива и др. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Альфа-М:ИНФРА-М, 2011. 336 с. <http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=246855>

19. Результати національних щорічних моніторингових опитувань 1994–2018 / за ред. М. А. Парашевіна. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. 112 с. URL: <https://i-soc.com.ua/assets/files/monitoring/dodatki2018.pdf>.

20. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін: зб. наук. пр. 2018. URL: <http://i-soc.com.ua/ua/edition/ukrainske-suspilstvo/issues/>

21. Фільц-Павенцький О. (2018). Довіра як ідея і як практика. <https://zbruc.eu/node/84772>

11. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через пандемію)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі **Google Classroom** проводяться практичні, індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти залік у **тестовій формі дистанційно на платформі Google Classroom** в дистанційному курсі «Соціологія міжнародних відносин».

12. Перелік питань до заліку

1. Дослідницький інструментарій соціології у вивченні міжнародних відносин.
2. Глобалізація в проблемному полі соціології міжнародних відносин.
3. Регіоналізація в проблемному полі соціології міжнародних відносин.
4. Роль соціології у визначенні міжнародних (глобальних) індексів, міжнародних рейтингів, міжнародного іміджу, міжнародного бренд-іміджу країн.
5. Роль соціології у визначенні міжнародних (глобальних) індексів, міжнародних рейтингів, міжнародного іміджу, міжнародного бренд-іміджу країн.
6. Інституційне регулювання міжнародних відносин в соціологічному вимірі.
7. Сутність і роль держави як учасника міжнародних відносин. Міжнародна (міждержавна) стратифікація.
8. Недержавні учасники міжнародних відносин, їх види та роль в міжнародних відносинах: соціологічний вимір.
9. Соціологічні характеристики учасників міжнародних відносин.
10. Загальна характеристика методів соціології міжнародних відносин
11. Неопитувальні методи збору емпіричних даних про міжнародні події і міжнародні відносини.
12. Переваги інтернет-опитування перед традиційними опитуваннями. Мобільні опитування як спосіб збору емпіричних даних про міжнародні події. Вимоги до мобільних опитуваннями.
13. Нова культура одержання й аналізу соціальних емпіричних даних про міжнародні відносини.
14. Особливості соціологічної методології дослідження міжнародних відносин.
15. Основні тренди розвитку сучасних міжнародних комунікацій та їх вплив на міжнародні відносини.

16. Соціологічні методи вивчення міжнародних комунікацій.
17. Міжнародна мобільність: поняття, види, канали. Теорії мобільності та їх застосування при соціологічному вивченні міжнародної мобільності.
18. Роль соціальних інститутів у регулюванні міжнародної мобільності (порівняльний аналіз індустріального і постіндустріального суспільств).
19. Міжнародна мобільність і маргінальність. Особливості сучасної мобільності за Дж. Уррі.
20. Міжнародна академічна мобільність у сучасному світі.
21. Міжнародна трудова мобільність у сучасному світі в соціологічному вимірі.
22. Теорії соціальної нерівності та можливості їх застосування при соціологічному вивченні міжнародних відносин.
23. Нові соціальні нерівності в міжнародних відносинах та особливості їх соціологічної діагностики.
24. Концепції громадської думки. Умови формування міжнародної громадської думки.
25. Актуалізація проблеми довіри в міжнародних відносинах. Довіра як соціальне Проблема аналізу і вимірювання довіри в міжнародних відносинах.